

تعاون، سال بیستم، شماره ۲۰۶ و ۲۰۷، شهریور و مهر ۱۳۸۸

تعاونیها و اقتصاد اجتماعی

مترجم: اصغر بیات^۱

چکیده

تعاونیها در سراسر جهان با تکیه بر خط‌مشی خودیاری متقابل، به ابزاری طبیعی برای توسعه اجتماعی و اقتصادی و تأمین منافع جوامع محلی و نظامهای اجتماعی تبدیل شده‌اند. اقتصاد اجتماعی متشکل از مؤسسات، تعاونیها، تشکلهای دوسویه و اتحادیه‌ها و انجمنهایی است که فعالیتهای آنها جنبه‌های اجتماعی و اقتصادی دارد. با توجه به ماهیت شرکتهای تعاونی می‌توان مدعی شد کلیه تعاونیها دارای اهداف اجتماعی و اقتصادی هستند؛ زیرا هر شرکت تعاونی با هدف تأمین نیازهای مشترک اعضای جامعه تشکیل می‌شود. این نیازها گاهی معطوف به مسکن یا خدمات بهداشتی است و گاهی اعضای تعاونی می‌خواهند از طریق آن به تولیدات و خدمات، اشتغال و درآمد مستمر (برای مثال در بیشتر مناطق روستایی کانادا نیازها از این دست هستند) دسترسی داشته باشند.

این نوشتار نیز به بررسی شیوه‌های گسترده مشارکت تعاونیهای کانادا در اقتصاد اجتماعی می‌پردازد و راه‌حلهایی ابتکاری برای رفع مسائل و مشکلات اجتماعی ارائه می‌دهد

---

۱. کارشناس ارشد جامعه‌شناسی و معاون دفتر پژوهشها و مطالعات وزارت تعاون

و توان بالقوه نوآوری و رشد را در استفاده از الگوی تعاونی به منظور رفع نیازهای اقتصادی و اجتماعی کاناداییها به اثبات می‌رساند.

در این مقاله به تعاونیهایی اشاره می‌شود که فعالیتهای آنها بیشتر جنبه "اجتماعی" دارد و فعالیت بسیاری از آنها در مشارکت با برنامه‌های دولت در زمینه‌های بهداشت، مسکن و مهدکودک است و ثابت کرده‌اند که دارای الگویی مقرون به صرفه در ارائه خدمات هستند. نتیجه‌گیری این بحث نشان می‌دهد که الگوی تعاونی برای فعالیت اقتصادی، با پیشینه‌ای صدساله در کانادا، توانسته است ارزش خود را به عنوان ابزار نوآوری در زمینه‌های اجتماعی، فناوری و اقتصادی به اثبات برساند. تعاونیها با حدود ۱۰ میلیون عضو در کانادا، نشان داده‌اند بنگاه‌هایی شناخته شده و مورد اعتماد مردم هستند.

کلیدواژه‌ها:

انواع تعاونیها، اقتصاد اجتماعی، کانادا

مقدمه

امروزه به تعاونیها به عنوان بخش جدایی ناپذیر اقتصاد اجتماعی کانادا نگریسته می‌شود؛ زیرا آنها شرکتهایی با ساختار کنترل دموکراتیک هستند که در جهت تأمین نیازهای اقتصادی و اجتماعی اعضای خود می‌کوشند. از این رو امروزه شاهد حضور تعاونیها در شئون مختلف زندگی مردم کانادا هستیم. بر اساس آمارهای موجود، از هر ۳ کانادایی حداقل ۱ نفر عضو یک تعاونی می‌باشد. در ایالت کبک، تقریباً ۷۰ درصد و در ساسکاچوان ۵۶ درصد جمعیت ساکن را اعضای شرکتهای تعاونی تشکیل می‌دهند. تعاونیها در کانادا ۳۵ درصد از کل تولید شکر جهان را تأمین کرده‌اند.

کشور کانادا از جمله کشورهای موفق جهان در زمینه تعاونیهای اعتباری است و یک سوم جمعیت آن نیز عضو همین تعاونیها هستند و پنج بانک تعاونی هم با فعالیت فراگیر در درون این نهضت جای دارند. این موفقیت در سایه قانونمندی قوی و تدوین مقررات دقیق و

صحیح تحقق یافته است. تعاونیهای اعتباری کانادا تحت قانون تراستها و اتحادیه های اعتباری، کلیه خدمات مالی و اعتباری نوین را همانند بانکهای معتبر کشور به اعضا ارائه کرده و لذا از اعتبار ویژه ای برخوردار شده اند. روی هم رفته، تعاونیها و اتحادیه های اعتبار کانادا بیش از ۳۰۰ میلیارد دلار دارایی دارند که اعضا و اجتماعاتی که این تعاونیها به آنها خدمت می کنند، مالک آن هستند. همچنین گردش وجوه تعاونیهای غیر مالی تقریباً ۳۰ میلیارد دلار در سال می باشد. حداقل ۳۰ شرکت از تعاونیهای کانادا جزو ۵۰۰ شرکت بزرگ این کشورند و چندین شرکت تعاونی مالی آن نیز از بهترین جایگاه کاری در سطح کانادا برخوردارند. نکته درخور ذکر در خصوص تعاونیهای کانادا، ماندگاری و دوام آنها در عرصه بازار رقابتی در مقایسه با سایر اشکال شرکتهای تجاری است. بر اساس نتایج مطالعه ای که از سوی وزارت صنایع و بازرگانی ایالت کبک در سال ۲۰۰۱ منتشر شد مشخص گردید که درجه ماندگاری و بقای شرکتهای تعاونی در این ایالت و سایر بخشهای کانادا تقریباً دو برابر شرکتهای سرمایه محور می باشد.

امروزه بیش از ۹۰۰۰ تعاونی در کانادا وجود دارد که به طور مستقیم ۱۵۵۰۰۰ نفر را در استخدام خود دارند. در سرتاسر کانادا، بیش از ۲۵۰۰۰۰ تولیدکننده مستقل برای امرار معاش خود به تعاونیهای بازاریابی و تولیدی تکیه دارند. این تعاونیها در حالی که نیازهای اقتصادی تولیدکنندگان را در بخشهای کشاورزی، ماهیگیری، صنایع دستی و ساخت و ساز صنعتی برآورده می کنند، به طور خاص و غالباً در نواحی روستایی و دوردست کشور گسترش یافته اند.

تعاونیها در بخش کشاورزی اقتصاد کانادا و به ویژه در عرضه محصولات کشاورزی و بازاریابی و فراوری دانه های روغنی و حبوبات، میوه، سبزی، دامپروری و پرورش طیور، تولید عسل و فراورده های چوبی نظیر الوار نقش مهمی ایفا می نمایند. آنها در اکثر بخشها از آخرین پیشرفتهای فناوری برای هدایت فعالیتهای خود استفاده می کنند. در کانادا چند شرکت بزرگ تعاونی تولید مانند آگروپور^۱ در تولید فراورده های لبنی، ساسکاجوان ویت

پول^۱ در تولید حبوبات و دانه‌های روغنی، کوئوپراتیو فدری^۲ در پرورش طیور، لیلیدال^۳ در پرورش طیور و کوئوپراتیو فدری دی کبک^۴ در پرورش دام، طیور و تولید گوشت شهرت بسیار دارند.

تعاونیهای بازاریابی کشاورزی در سه حوزه پرورش مرغ و تولید تخم مرغ (۴۹ درصد)، تولید حبوبات و دانه‌های روغنی (۴۵ درصد) و فراوری محصولات لبنی (۴۲ درصد)، قویترین حضور را در بین انواع شرکتهای تجاری دارند. از ۱۰ تعاونی کشاورزی برتر کانادا، ۷ تعاونی از تعاونیهای بازاریابی بوده و ۳ تعاونی دیگر نیز در زمینه عرضه محصولات کشاورزی فعال می‌باشند.^۵

به طور کلی می‌توان گفت بزرگترین نقطه قوت الگوی تعاونی، توانایی آن در رفع نیازهای مردم است که این امر با ساختار مدیریتی تعاونیها و ایجاد اطمینان نسبت به پاسخ‌گویی به اعضا، تکمیل می‌شود. الگوی تعاونی، یک نهاد ایستا یا متعلق به گذشته نیست، بلکه ابزاری پویا و انعطاف‌پذیر است که به رشد خود در راستای تأمین نیازهای افراد و جوامع ادامه می‌دهد. تعاونیها در وهله اول توسط کشاورزان و جوامع روستایی مورد استفاده قرار گرفتند، اما با رشد جوامع شهری، آنها نیز راه حل‌های تعاونی را برای تأمین نیازها و رفع مشکلات خود برگزیدند.

این نوشتار به تشریح کاربردهای الگوهای نوین تعاونی برای حل مشکلترین مسائل اقتصادی و اجتماعی جوامع می‌پردازد و نشان می‌دهد تعاونیهای کانادا با پیشینه‌ای طولانی و موفق، از عناصر کلیدی ساختار اقتصاد اجتماعی این کشور به شمار می‌آیند و عملکردی شفاف در نوآوریهای اجتماعی و توانی بالقوه در ارائه راه حل‌های ابتکاری به منظور رفع مسائل و مشکلات جامعه کانادا دارند.

1. Saskatchewan Wheat Pool
2. Cooperative Federee
3. Lilydale
4. Cooperative Federee de Quebec

۵. گل محمدی، حمید (۱۳۸۶)، معاونت پژوهش، برنامه ریزی و آموزش وزارت تعاون

مروری کلی بر تعاونیهای کانادا

انواع تعاونیها

چهار نوع تعاونی با توجه به ماهیت روابط اعضا با تشکلی که عضو آن هستند، تعریف شده است:

تعاونیهای مصرف: در زمینه‌هایی مانند خدمات مالی، خرده‌فروشی مواد خوراکی، مسکن، مهدکودک، بهداشت، توسعه اجتماعی، مراسم خاکسپاری، خدمات شهری و حمل و نقل فعالیت می‌کنند. اعضای این تعاونیها کالا و خدمات مورد نیاز را از تعاونی می‌خرند.

تعاونیهای تولید: شامل بازاریابی، شیلات و تعاونیهای پیشه‌وری^۱ است که اعضای آن به تولید کالا و خدمات اشتغال دارند.

تعاونیهای کارگری: با هدف ایجاد اشتغال برای اعضا تشکیل شده‌اند و در کلیه بخشهای اقتصادی فعالیت می‌کنند. بزرگترین تعاونیهای کارگری کانادا در بخش جنگل‌داری ایالت کبک و خدمات حمل و نقل بیماران به بیمارستان در این ایالت فعال هستند. اعضای تعاونیهای کارگری، همان کارکنان شرکت هستند.

تعاونیهای چندذی‌نفعی: شکل نوینی از تعاونی است که غالباً به منظور ارائه خدمات بهداشتی، پرستاری در خانه^۴ و سایر خدمات اجتماعی تشکیل شده‌اند. اعضای آن را اقشار متفاوتی مانند بهره‌برداران از خدمات^۵، کارکنان و سازمانهای اجتماعی تشکیل می‌دهند.

نقش تعاونیها در اقتصاد کانادا

۱. بیش از ۱۶۰ هزار نفر در ۹۲۷۱ تعاونی مشغول به کارند. تعاونیهای تولید به معیشت نیم میلیون کانادایی، به‌ویژه در مناطق روستایی کمک می‌کنند.

1. Craft Co-ops.
2. Worker Co-ops.
3. Multi Stakeholder Co-ops.
4. Home Care
5. Service Users

۲. بالغ بر ۷۰ هزار داوطلب از طریق عضویت در هیئت مدیرهٔ تعاونی و با استفاده از مهارت‌های مدیریت و رهبری، به موفقیت بنگاه‌های تعاونی کمک می‌کنند.
۳. دارایی تعاونی‌های کانادا بیش از ۱۶۰ میلیارد دلار و درآمد سالانه تعاونی‌های غیرمالی^۱ حدود ۳۰ میلیارد دلار است.
۴. نرخ بقای^۲ تعاونی‌ها از سایر بنگاه‌های اقتصادی بیشتر است. نتایج پژوهشی که توسط وزارت صنایع و بازرگانی ایالت کبک با عنوان "نرخ بقای تعاونی‌ها در کبک" انجام شده است نشان می‌دهد که نرخ بقای تعاونی‌ها تقریباً دو برابر شرکت‌های سرمایه‌داری است.
۵. نرخ رشد اشتغال‌زایی تعاونی‌ها از میانگین این نرخ در اقتصاد کانادا بیشتر است. برای مثال نرخ رشد اشتغال‌زایی تعاونی‌ها در دوره ۱۹۹۱-۲۰۰۱ بالغ بر ۲۵ درصد ولی رشد اشتغال در کانادا در همین دوره صرفاً ۱۳ درصد بوده است.

تعریف اقتصاد اجتماعی

- به نظر می‌رسد تعریف مشخص و کاملی از اقتصاد اجتماعی وجود ندارد، اما توافق کلی در خصوص جنبه‌های اساسی که مبتنی بر بنگاه‌های تشکیل‌دهندهٔ آن است، وجود دارد. تعاریف ناشی از تلاش مشترک برای تشریح اقتصاد اجتماعی، به شرح زیر می‌باشند:
- اقتصاد اجتماعی متشکل از مؤسسات، تعاونی‌ها، تشکلهای دوسویه^۳ و اتحادیه‌ها و انجمنهایی است که فعالیتهای آنها جنبه‌های اجتماعی و اقتصادی دارد.
  - تشکلهای اقتصاد اجتماعی به دنبال تحقق اهداف اجتماعی اعضا یا جامعه‌ای خاص می‌باشند. انتظار می‌رود هر نوع فعالیت اقتصادی یک تشکل اجتماعی - اقتصادی از طریق سرمایه‌گذاری مجدد درآمد خود، در خدمت اهداف اجتماعی باشد.
  - اقتصاد اجتماعی را از طریق ساختار سازمانی دموکراتیک که مبتنی بر مشارکت کلیه اعضا در تصمیم‌گیری‌هاست، می‌توان مشخص نمود.

1. Non-Financial Co-ops.

2. survival rate

3. Mutual Societies

- شکلهای اقتصاد اجتماعی تا حد زیادی بر نظام کارمزدی و ایجاد اشتغال تأکید دارند و از حمایت‌های داوطلبانه، به‌ویژه در ارائه خدمات نیز برخوردارند.

نخست‌وزیر [وقت کانادا] در سوم فوریه سال ۲۰۰۴ به‌هنگام سخنرانی افتتاحیه مجلس، اقتصاد اجتماعی را این‌گونه تعریف کرد: "تلاش‌های یک میلیون کانادایی شاغل در بخش خدمات داوطلبانه ... و تلاش افرادی که خلاقیت کارآفرینانه را نه فقط برای سود، بلکه در راستای نیل به اهداف اجتماعی و زیست‌محیطی به کار می‌گیرند."

النی باکوپانوس^۱ (معاون وزیر - با تأکید ویژه بر اقتصاد اجتماعی) اقتصاد اجتماعی را این‌گونه تعریف نمود: "مفهومی مبتنی بر ارزشهای توسعه پایدار و فرصتهای برابر برای مردم محروم و جامعه مدنی. اقتصاد اجتماعی ریشه در کارآفرینی و اقدامات جمعی مستقل دارد ..."

کارگروه اقتصاد اجتماعی، ویژگیهای زیر را برای بنگاه‌های تشکیل‌دهنده اقتصاد اجتماعی در نظر می‌گیرد:

این بنگاه‌ها فعالیتهای اقتصادی جمع - مدار^۲ خود را بر اساس ارزشهایی چون همبستگی، خودگردانی^۳ و شهروندی^۴ انجام می‌دهند که متضمن اصول زیر است:

الف) نخستین هدف، ارائه خدمات به اعضا و جامعه است و نه فقط جمع‌آوری سود؛

ب) مدیریت مستقل، که آن را از برنامه‌های دولتی مجزا می‌سازد؛

ج) فرایند تصمیم‌گیری بر اساس مردم‌سالاری است؛

د) اولویت‌دادن به مردم و کار مؤثر با سرمایه و توزیع مجدد منافع به دست آمده؛

ه) اصولی مانند مشارکت، توانمندسازی و مسئولیت فردی و جمعی مبنای فعالیت قرار می‌گیرد.^۵

1. Eleni Bakopanos
 2. association-based
 3. autonomy
 4. citizenship
 5. Ninacs, W. (2002), "A review of the theory and practice of social economy in Canada", p. 5.

تعاونیها و اقتصاد اجتماعی

هنوز هم بحثهایی درباره این پرسش که آیا همه تعاونیها یا برخی از آنها را باید جزئی از اقتصاد اجتماعی محسوب کرد؟ ادامه دارد. مثلاً ویلیام نیناکس^۱ پس از بررسی نظریه اقتصاد اجتماعی، بین الگوی "اقتصاد اجتماعی قدیم" - که کلیه تعاونیها را نیز شامل می‌شد- و الگوی "اقتصاد اجتماعی جدید" - که بیشتر متمایل به تعاونیهای غیرانتفاعی در بخش خانه‌سازی (مسکن)، مهدکودک، آسایشگاه و خدمات بهداشتی است نه تعاونیهای فعال در بازار رقابتی- تمایز قائل می‌شود.

می‌توان مدعی شد کلیه تعاونیها اهداف اجتماعی و اقتصادی دارند؛ زیرا هر شرکت تعاونی با هدف تأمین نیازهای مشترک اعضای جامعه تشکیل می‌شود. این نیازها گاهی معطوف به مسکن یا خدمات بهداشتی است و گاهی اعضای تعاونی می‌خواهند از طریق آن به تولیدات و خدمات، اشتغال و درآمد مستمر (غالباً در مناطق روستایی کانادا) دسترسی داشته باشند. نظام هر عضو - یک رأی^۲، اساسی‌ترین وسیله برای نیل به صلاح همگانی است و همواره هدف غایی تعاون، توانمندسازی شهروندان و اعضا و تأمین رفاه جامعه بوده است.

اصول زیر یا همان اصول هفت‌گانه تعاون نیز گواهی است بر این مدعا که تعاونیها

اهداف اقتصادی و اجتماعی دارند:

۱. عضویت آزاد و اختیاری؛
۲. کنترل دموکراتیک توسط اعضا؛
۳. مشارکت اقتصادی اعضا؛
۴. خودگردانی و استقلال؛
۵. آموزش و کارآموزی و اطلاع‌رسانی؛
۶. همکاری بین تعاونیها؛
۷. توجه به منافع جامعه.

1. William Ninacs

2. one member-one vote

بخشهای بعدی این نوشتار به بررسی شیوه‌های گسترده مشارکت تعاونیهای کانادا در اقتصاد اجتماعی و ارائه راه‌حل‌های ابتکاری جهت رفع مسائل و مشکلات اجتماعی می‌پردازد و توان بالقوه برای نوآوری و رشد در استفاده از الگوی تعاونی به منظور رفع نیازهای اقتصادی و اجتماعی کاناداییها را به اثبات می‌رساند.

تعاونیها در خدمت نیازهای جامعه

در اینجا به تعاونیهایی اشاره می‌شود که فعالیتهای آنها بیشتر جنبه "اجتماعی" دارد تا اقتصادی، زیرا مایل به کسب و کار خارج از سازوکار حاکم بر بازار آزادند. فعالیت بسیاری از این تعاونیها در مشارکت با برنامه‌های دولت در زمینه‌های بهداشت، مسکن و مهد کودک است و ثابت کرده‌اند که دارای الگویی مقرون به صرفه در ارائه خدمات هستند و در عین حال، دارای منافع قابل توجه برای اعضای هستند که از خدمات آنان استفاده می‌کنند. سایر تعاونیهایی که در جوامع کوچکتر فعالیت دارند، صرفاً متکی به منابع جمعی می‌باشند.

تعاونیهای مسکن

بیش از ۲ هزار تعاونی ساخت مسکن غیر انتفاعی^۱ به عرضه مسکن مناسب برای بیش از ۲۵۰ هزار کانادایی در ایالتهای کبک، انتاریو و بریتیش کلمبیا^۲ می‌پردازند. با توجه به ساختار مردم‌سالارانه این تعاونیها، تلاش آنها فراتر از تهیه سقف بالای سر اعضاست. آنها به تشکیل جامعه‌ای با تعلقات جمعی و حمایت متقابل (غالباً برای گروه‌های اجتماعی حاشیه‌نشین) کمک می‌کنند و فرصتی برای کلیه اعضا به وجود می‌آورند تا به تشکیل جامعه مورد دلخواه و نیازشان بپردازند. بسیاری از تعاونیهای مسکن به ارائه برنامه‌های ابتکاری بهداشتی، آموزشی، اجتماعی و اشتغال‌زا برای اعضایشان می‌پردازند و توان بالقوه خود را برای تأمین نیازهای گسترده

1. Non-Profit Housing Cooperatives
2. Quebec, Ontario, British Colombia

اجتماعی چنین جوامعی به‌منصهٔ ظهور می‌رسانند؛ توانی که برای مهاجران، بومیان، سالخوردگان و سایر گروه‌ها نیز قابل استفاده است.

بنگاه ساخت و رهن خانه کانادا^۱ تأمین مالی ساخت مسکن تعاونی را برای تقریباً ۳۰ سال به‌عهده داشت، اما این برنامه را در سال ۱۹۹۳ متوقف کرد. این بنگاه به ارائه یارانه برای تأمین اجاره‌بهای ساکنان کم‌درآمد تعاونیها می‌پرداخت، ولی برای ساخت مسکن جدید، پولی پرداخت نمی‌کرد. با اجرای موافقت‌نامهٔ ساخت مسکن ارزان‌قیمت فدرال و ایالتی در سال ۲۰۰۲، بسیاری از ایالتها هم‌اکنون با تأمین یارانهٔ سرمایه برای مسکن‌سازان به کاهش هزینه مسکنهای اجاره‌ای کمک می‌کنند. این رویکرد، اجازهٔ تصرف خانه بر اساس الگوی سنتی تعاونی مسکن اجتماعی را نمی‌دهد؛ الگویی که اعضا تا زمانی که در آنجا زندگی می‌کردند، به‌طور جمعی مالکیت و کنترل تعاونی را در اختیار داشتند ولی سرمایهٔ مساوی در بنگاه نداشتند. اما این موافقت‌نامه‌ها می‌تواند به‌عنوان الگویی برای تعاونیهای مسکن با سهام برابر باشد که به بهترین وجه در خدمت افراد طبقهٔ متوسط می‌باشند. به‌نظر می‌رسد کبک در بین کلیه ایالتها، بیشترین حمایت را از تشکیل تعاونیهای مسکن می‌کند.

تعاونیهای مهدکودک

حدود ۵۰۰ شرکت تعاونی مهدکودک و پرستاری با مراقبت از کودکان، این فرصت را برای والدین و خانواده‌ها فراهم می‌آورند تا از طریق مشارکت در کمیته‌ها، هیئت‌مدیره و فعالیتهای علمی، اقدام به تشکیل تعاونی نمایند. والدین همچنین با مهارتها و دانش نوین رشد کودکان از طریق برنامه‌های آموزشی آشنا می‌شوند و غالباً با همکاری سایر اعضای تعاونی، خانواده‌های غیر رسمی و شبکه‌های حمایت اجتماعی تشکیل می‌دهند. مبنای این برنامه در مورد کیفیت مراقبت از کودکان است که بسیار مقرون به صرفه انجام می‌گیرد.

ایالت‌های انتاریو، ساسکاچوان و مانیتوبا با ۴۰۰ شرکت تعاونی، دارای بیشترین تعداد تعاونی مهدکودک هستند. بسیاری از این تعاونیها حاصل دوران رشد و توسعه در دهه‌های

1. Canada Mortgage and Housing Corporation (CMHC)

۱۹۷۰ و ۱۹۸۰ می‌باشند. آنها در حال حاضر بخش مهمی از آموزش دوران کودکی را به عهده دارند و از کودکان ۳۰ هزار خانوار نگهداری می‌کنند. بخش اعظم درآمد عملیاتی این تعاونیها که بیش از ۴۰ میلیون دلار در سال می‌شود، همانند سایر تشکلهای غیر انتفاعی، بابت حقوق و دستمزد هزینه می‌گردد.

تعاونیهای خدمات درمانی

تعاونیهای خدمات درمانی کانادا به شیوه‌های مختلف به جوامع محلی خدمت می‌کنند: -هفت تعاونی درمانگاهی در جوامع محلی کانادا و غالباً در ساسکاچوان به فعالیت مشغولند. آنها بخشی از شبکه مراکز درمانی جوامع محلی هستند که دیدگاهی کل‌نگر^۱ نسبت به خدمات بهداشتی بر اساس نیازهای جوامع محلی دارند. این تعاونیها بر آموزش بهداشت، ارتقای سلامت و جلوگیری از بیماریها تأکید دارند تا افراد تحت پوشش را از خدمات بیمارستانی پرهزینه بی‌نیاز کنند و ساختار مردم‌سالارانه آنها حاکی از مسئولیت‌شان در مقابل اعضاست. این الگوی خدمات بهداشتی، مقرون به صرفه به نظر می‌رسد و پاسخگوی نیاز جوامع محلی است. این درمانگاهها در محلات قدیمی شهر نقش مهمی در انسجام افراد طردشده اجتماعی ایفا می‌کنند.

-تعداد ۲۵ شرکت تعاونی به ارائه خدمات پیشگیری‌کننده و ارتقای سلامت اعضایشان از طریق اجرای مجموعه برنامه‌ها و امکانات مشغولند؛ برای مثال می‌توان به تسهیلات مراقبت از ساکنان قدیمی جزیره پرنس ادوارد^۲، شبکه ارتقای سلامت در نووا اسکوتیا^۳، تعاونی پیشگیری از عوارض مرض قند (دیابت) در انتاریو و دیگر انواع تعاونیهای خدمات بهداشتی در جوامع محلی کبک اشاره کرد.

1. holistic
2. Prince Edward
3. Nova Scotia

- گروه‌های مهاجر در حداقل دو شهر کانادا تعاونیهای خدمات بهداشتی تشکیل داده‌اند تا به ارائه خدمات متناسب با فرهنگ اعضای خود بپردازند. مثلاً تعاونی بهداشت جامعه محلی رنگین کمان^۱ در خدمت اقوام آسیای جنوب شرقی موسوم به سوری - دلتا^۲ است و BC به ارائه خدمات بدو ورود به نظام بهداشتی مشغول است و مانند یک مرکز اطلاع‌رسانی و راهنمای مراجعین فعالیت می‌کند. نیازهای ویژه جوامع محلی ضرورت اجرای برنامه‌های پیش‌گیرانه مرتبط با اعتیاد به مشروبات الکلی و دارو، آموزش پیشگیری از ایدز، جلوگیری از سرطان و انسداد عروق قلبی، بهداشت روانی و خدمات جوانان و خانواده‌ها را نمایان می‌سازد.

- یکی از شش تعاونی کارکنان آمبولانس در کبک، خدمات مربوط به حداقل ۷۰ درصد منطقه شهری را انجام می‌دهد و کیفیت و هزینه خدمات آن مورد تأیید دولت و مؤسسات خصوصی مشابه می‌باشد.

- تعاونیهای خدمات پرستاری در منزل نیز یکی از عناصر مهم خدمات بهداشتی کبک محسوب می‌شوند، زیرا ۳۷ شرکت از این تعاونیها، خدمات مطلوب بهداشتی به سالمندان در منزل ارائه می‌دهند. برخی از جوامع محلی حداقل سه استان تاکنون اقدام به تشکیل تعاونیهای پرستاری در منزل کرده‌اند.

- گروهی از عرضه‌کنندگان خدمات بهداشتی مانند بیمارستانها و آزمایشگاه‌ها در انتاریو یک تعاونی خدمات مشترک تشکیل داده‌اند. آنها با تجمیع منابع و ارائه خدمات مشترک، به کاهش هزینه‌ها کمک کرده‌اند.

تعاونیهای خدمات عمومی و توسعه

این تعاونیها با توجه به اهدافشان اشکال مختلفی دارند که برخی نمونه‌های آن به شرح زیر است:

- تعاونیهای خدمات عمومی به منظور خدمت به گروه‌های گوناگونی از مؤسسات خدمات اجتماعی دارای نیازهای مشترک به ملزومات، خدمات، فناوری، منابع انسانی، آموزش

---

1. Rainbow Community Health Cooperative
2. Surrey-Delta

و غیره تشکیل شده‌اند. تعاونی خدمات عمومی یونایتد^۱ در بریتیش کلمبیا، اولین نوع از این تعاونیها در کانادا بود. تعداد ۷۰ مؤسسه عضو آن به ارائه خدمات عمومی ضروری نظیر تأمین سرپناه برای زنان، خدمات کودک و خانواده، آموزش و کارآموزی می‌پردازند. تعاونی خدمات مشترک این امکان را برای مؤسسات عضو فراهم می‌کند که هزینه‌ها را از طریق خرید انبوه، تجمیع منابع مالی و سایر شاخصهای کاهش هزینه، تقلیل دهند. این تعاونی امکان اشتراک اطلاعات، شبکه‌سازی و وحدت کلمه در مذاکره با دولت و سایر تشکلهای را فراهم می‌کند.

- تعاونیهای توسعه اجتماعی در تعدادی از استانها با مرکزیت ساسکاچوان و کبک فعالیت می‌کنند. آنها به ارتقای رهبری محلی، مشارکت مردم‌نهاد در حل مشکلات و نوآوری و توسعه جوامع محلی کمک می‌کنند.

- حدود ۳۰۰ شرکت تعاونی تفریحات و سرگرمی در سراسر کانادا تشکیل شده‌اند که بیشترین تعداد آنها در ساسکاچوان مستقرند. آنها در زمینه‌های مختلفی مثل مدیریت مراکز اجتماعی، اسکیت و اسکیت روی یخ، زمین گلف، محل برگزاری کمپ و استخر شنا فعالیت می‌کنند. برخی از اعضای تعاونی در بریتیش کلمبیا، حتی استفاده از قایق بادبانی را نیز به اشتراک گذاشته‌اند. ترکیبی از سرمایه سهام اعضا و فعالیت داوطلبانه، از عناصر ضروری کمک به اعضا برای گذران دوران فراغت است.

- در سالهای اخیر به دنبال ادغام مناطق شهرداری، شکل نوینی از "الگوی تعاونی اجتماعی" در منطقه موسکوکا^۲ از مناطق روستایی انتاریو پدیدار شده است. در واقع این الگو نوعی تعاونی چندمنظوره با اهداف حمایتی می‌باشد که در راستای رویکردی جامع به توسعه اقتصادی و اجتماعی از طریق پیوند گروه‌ها با جامعه به منظور حل مشکلات محلی تشکیل شده است که علاوه بر این، با سایر سازمانها، شخصیت‌های سیاسی و مؤسسات مالی نیز در تعامل

---

1. United
2. Muskoka

است. انتظار می‌رود این رویکرد تعاونی اجتماعی فرصت ابراز وجود برای جوامع کوچکتر در چارچوب نوین شهری را فراهم کند و مانع از اهمال کاری و نیز دو برابر شدن هزینه خدمات شود.

تعاونیها در خدمت گروه‌های هدف

نمونه‌هایی که در زیر به آنها اشاره خواهد شد، رویکردی جدید به حوزه‌های نوین توسعه تعاونیهاست که مردم کانادا در پاسخ به مسائل و مشکلات گروه‌های مختلف اجتماعی، در پی یافتن آنها می‌باشند:

جوامع بومی: جوامع بومی کانادا با مجموعه‌ای از مسائل و مشکلات اقتصادی و اجتماعی مواجهند. این مسائل شرایطی را برای زندگی بومیان فراهم آورده‌اند که نخست‌وزیر در سخنان اخیرش در مجلس، از آن به‌عنوان وضعیت "شرم آور" یاد کرد. بهداشت، آموزش، اداره امور حاکمیتی و شرایط بومیان شهری، تنها بخشی از مسائلی است که در برخورداری جوامع بومی از مظاهر پیشرفت کانادا به طور مساوی و برابر، باید به آنها توجه شود.

با توجه به موفقیت تعاونیهای بومی شمال کانادا و چند فعالیت و اقدام مناسب در مناطق شهری، می‌توان توانمندیهای زیادی برای تعاونیها در بهبود کیفیت زندگی جوامع بومی در مناطق اصلی و شهری متصور شد. همان‌گونه که در شمال کانادا نشان داده شد، ماهیت مردم‌سالارانه تعاونیها می‌تواند نقش مهمی در اداره امور مجتمعهای مسکونی توسط خود مردم داشته باشد و شرایط لازم را برای توانمندسازی فردی و جمعی و همچنین پاسخ‌گویی به اعضا فراهم نماید.

فرایند بررسی و گفتگو بین بخش تعاون و رهبران جوامع بومی آغاز شده است. گفتگوها در مراحل اولیه هستند، اما امید زیادی به یافتن شیوه کمک‌الگوی تعاونی به بهبود

خدمات بهداشتی، مراقبت از کودکان، مسکن و فرصتهای اقتصادی در جوامع بومی وجود دارد.

جوامع مهاجر: گروههای مهاجر با مسائل فراوانی در زمینه چگونگی جذب در جامعه کانادا روبه رو هستند. این مسائل شامل ارائه گواهی تخصص حرفه‌ای به محل کار در کانادا و آماده کردن کودکان، جوانان و سالخوردگان با واقعیتهای جامعه کانادا است.

این مسائل غالباً با توجه به موضوع فقر، مشکل زبان، فقدان سیستم حمایت فرهنگی و محدودیت دسترسی به ساختارهای سازمانی که به این جوامع اجازه کمک به خودشان را اعطا کند، پیچیده‌تر می‌شوند. با این حال بسیاری از گروههای مهاجران تمایل شدیدی به ارائه راه‌حل‌های خودشان برای مسائل و مشکلات دارند و علاقه‌مند به الگوی تعاونی به‌عنوان شیوه‌ای برای نیل به اهداف می‌باشند؛ مثلاً یک جامعه آفریقایی در تورنتو^۱ به دنبال یافتن راهی است که تعاونی بتواند از طریق آن به نیازهای سالخوردگان و جوانان پاسخ دهد و به انتقال دانش و فرهنگ بین نسلها برای انتفاع کل اعضای جامعه کمک نماید. جمعی از خانواده‌های مالک زمین در آمریکای جنوبی، پیشاپیش با الگوی خودیاری از طریق تعاونی آشنا بوده‌اند و از آن برای پیشبرد نیازها و اهداف اجتماعی و اقتصادی در کانادا استفاده می‌کنند. فرصتهای بسیاری در این ناحیه وجود دارد و گروههای مهاجر می‌توانند نیازهای ویژه خود را مشخص کنند و در جستجوی شیوه‌های تأمین آنها از طریق فرایند خودیاری دوجانبه باشند.

گروههای معلولان: سازمانهای حامی معلولان از الگوی تعاونی کارگری تحت حمایت به‌عنوان راهی برای کمک به خدمات گیرندگان در زمینه کارآموزی، اشتغال و جذب آنها در جامعه استفاده می‌کنند؛ مثلاً کارگران معلول در انتاریو و بریتیش کلمبیا دارای مالکیت و سهام در بنگاه‌های تولیدی و خدماتی هستند، در حالی که سایر گروههای ذینفع نیز از این تلاشها حمایت می‌کنند. همانند سایر تعاونیها، فرایند دموکراتیک باعث توانمندی و تأسیس بنگاهی انعطاف‌پذیر برای رفع نیازهای آنان می‌شود و در عین حال، فرصتی بی‌نظیر برای رشد فردی و مهارتی از طریق مالکیت و نظارت نیز ایجاد می‌کند.

---

1. Toronto

جوامع کم درآمد^۱: سازمانهایی نظیر شرکت عمران کوینت^۲ در ساسکاتون^۳ شیوه‌هایی را به‌منظور تأمین نیازهای محلات قدیمی شهر با استفاده از الگوهای نوین سرمایه‌گذاری اجتماعی از طریق تعاونیهای مسکن و بهسازی محلات و سایر فرصتهای کسب درآمد برای ساکنان کم‌درآمد به اجرا گذاشته است. این رویکرد، مبتنی بر مشارکت با اتحادیه‌های اعتبار و سایر سازمانهای توسعه اقتصادی جامعه^۴ است و تا حد زیادی متکی بر داراییهای اعضایی است که می‌توانند از طریق تعاون و همکاری، به خودشان کمک کنند. شرکت تعاونی مواد غذایی نیچی^۵ در وینی‌پگ^۶ نمونه دیگری از تأمین نیاز جوامع بومی محلات مرکزی شهر در استخدام، تغذیه افراد خانواده، آموزش و سایر فرصتهای اجتماعی و اقتصادی، با استفاده از ساختار تعاونی است. تعاونی لباس‌شویی مرکزی در اتاوا این فرصت را برای مشتریان دارای مشکلات روانی به‌وجود آورده تا با قیمت مناسب به خدمات لباس‌شویی دسترسی داشته باشند و همچنین این اطمینان و توانایی را در متقاضیان جوامع برای مقاطعه‌کاری در شرکت تعاونی خدمات لباس‌شویی ایجاد کرده است.

خدمات جوانان^۷: مهمترین تعاونی جوانان محله در ساسکاتون، نمونه‌ای عالی از یک مرکز آموزش کار-محور^۸ برای جوانان در معرض خطر محلات فقیرنشین محسوب می‌شود. این تعاونی فرصت کارآموزی و کسب درآمد در زمینه‌های باغبانی و بازیافت را فراهم می‌آورد و به توانمندسازی اعضای جوان خود از طریق شیوه‌های مختلف کمک می‌کند. با اجرای برنامه‌ای نسبتاً جدید در کبک، قرار است ۱۵۰ شرکت تعاونی خدمات جوانان بین سنین ۱۴ تا ۱۷ سال تأسیس شود و انجام این کار از ابتدا تا انتها، یعنی از ساختارهای تصمیم‌گیری تا ارائه خدمات به جامعه، با کمک اعضای جوان تحقق یابد. این کار، اقدامی

-
1. Low-Income Communities
  2. Quint Development Corporation
  3. Saskatoon
  4. Community Economic Development (CED)
  5. Neechi Foods Cooperative
  6. Winnipeg
  7. Youth Services
  8. training/ work-based

عمیق و ارزشمند در زمینه کارآفرینی جمعی^۱ است که مهارتهای لازم مادام‌العمر در مردم‌سالاری، مدیریت بازرگانی و جهان کسب و کار را برای شرکت کنندگان فراهم می‌کند.

تعاونیها و خدمت به مردم در اقتصاد بازار^۲

اهداف اجتماعی برخی تعاونیهای بزرگ ممکن است مورد توجه یک ناظر معمولی قرار نگیرد؛ لذا این تشکلهای در چشم‌انداز کلی موفقیت بنگاه‌های تجاری، با سایر تشکلهای اقتصادی یکسان در نظر گرفته می‌شوند اما مورد آنها نمونه‌هایی از موفقیت است که از نیازهای مردم نشأت گرفته‌اند. ویژگی برتر این تعاونیها ناشی از نیازهای کاناداییهایی است که به‌خوبی توسط اقتصاد بازار آزاد تأمین نشده‌اند. خلاقیت کارآفرینانه آنها ناشی از نیاز است و این امر، ابزار لازم برای خدمت به صدها تن از هزاران عضو (به‌ویژه در مناطق روستایی کانادا) را فراهم کرده است تا به‌طور جمعی از فرصتهایی برابر در جامعه کانادا بهره‌مند شوند.

تعاونیهای تجاری کانادا غالباً در واکنش به نیاز جامعه و شرایط نامساعد ناشی از عدم تعادل در اقتصاد بازار آزاد به‌وجود آمده‌اند. آنها یکی از مؤثرترین ابزار ترویج تجارت منصفانه را در بازار فراهم کرده‌اند و مردم عادی را برای رویارویی با نابرابری و بی‌عدالتی اقتصادی توانمند ساخته‌اند. تعاونیها در بطن اقتصاد آزاد، در خدمت منافع مردم هستند و نه سرمایه و ابزاری مهم برای مردم جوامع مختلف به‌منظور کمک به خودشان. در زیر به برخی از نقشهای ویژه تعاونیها در اقتصاد بازار و خدمت به منافع مردم و جوامع اشاره می‌شود:

اصلاح شرایط نامساعد بازار: تعاونیها برای تعدیل شرایط نامطلوب بازار مثل انحصارگرایی قیمت ناعادلانه، مورد استفاده قرار گرفته‌اند. مثلاً تعاونیهای مصرف در جوامع ساکن در شمالگان (قطب)^۳ کانادا تا حد زیادی در واکنش به انحصارگرایی شرکت هود سون بی^۴،

1. collective entrepreneurship
2. market economy
3. Arctic Communities
4. Hudson Bay

تأسیس شده‌اند. تعاونیهای تحت مالکیت جوامع [کوچک] هم حق نظارت بر قیمتها را به اعضا می‌دهند، هم حق نظارت بر مازاد درآمد بنگاه اقتصادی را (که اعضا آن را برای ارائه خدمات به جامعه، مجدداً سرمایه‌گذاری می‌کنند) به آنان اعطا می‌نمایند.

جبران کاستیهای بازار آزاد: تعاونیها کاستیهای اساسی بازار را جبران و کالاها و خدمات خود را به هزاران کانادایی عرضه می‌کنند که دسترسی به آنها به‌سادگی میسر نیست و سایر بنگاههای اقتصادی نیز ارائه این نوع خدمات را مقرون به صرفه نمی‌دانند. بسیاری از اتحادیه‌های اعتباری کانادا به این دلیل تأسیس شده‌اند که اعتبار مورد نیاز کشاورزان و کاناداییهای کم‌درآمد را، که بانکها از اعطای آن امتناع می‌کنند، به آنان ارائه دهند. اتحادیه‌های اعتباری در حال حاضر تنها تأمین‌کنندگان خدمات اعتباری در بیش از ۹۰۰ جامعه محلی هستند و به عرضه کالاها و خدمات نوین به گروه‌های محروم ادامه می‌دهند. این نوع بنگاههای اقتصادی همراه با تعاونیهای مصرف و تهیه ملزومات کشاورزی، برای بسیاری از جوامع کوچک محلی ضروری می‌باشند.

توانمندسازی پیشه‌وران خُرده‌پا: تعاونیها ابزاری کلیدی برای داد و ستد تولیدکنندگان کوچک محسوب می‌شوند و امکان رقابت در بازار آزاد را برای آنان فراهم می‌کنند. هر یک از تولیدکنندگان به‌تنهایی قادر به رویارویی با عوامل تأثیرگذار در بازار نبوده، اما به‌طور جمعی توانسته‌اند بنگاههای موفق اقتصادی دایر نمایند و بسیاری از آنها در حال حاضر در زمینه کسب و کار خود سرآمدند.

تعاونیهای تولید و بازاریابی به ارائه خدمات به بیش از نیم میلیون کانادایی در زمینه‌های کشاورزی، شیلات، جنگلداری و صنایع دستی و هنری مشغولند. آنها به تأمین معیشت پایدار و بقای فرهنگی کانادا کمک می‌کنند.

در ادامه، به نمونه‌های بیشتری از چگونگی مشارکت تعاونیها در نیل به اهداف اجتماعی و حفظ سلامت جوامع محلی، در کنار ایجاد فرصتهای اقتصادی برای کاناداییها اشاره می‌شود:

اتحادیه‌های اعتباری^۱ و تعاونیهای اعتبار^۲: این مؤسسات مالی جامعه - محور^۳ به ۱۰ میلیون عضو در صدها جامعه محلی کانادا اعم از شهر و روستا خدمت ارائه می‌دهند. آنها ۶۰ هزار شغل ایجاد کرده‌اند و یکی از اصلی‌ترین عوامل تأمین رفاه جوامع خود به حساب می‌آیند؛ یعنی کارکنان داوطلب و میلیونها دلار وجه نقد برای حمایت از هر نوع فعالیت اجتماعی در سراسر کانادا را فراهم می‌کنند. اتحادیه‌های اعتباری هر چه بیشتری به‌طور فعال در توسعه جامعه و بنگاه‌های اقتصادی - اجتماعی از طریق حمایت از طرحهای ابتکاری در ساخت مسکن و رشد و توسعه اقتصادی برای گروه‌های محروم مشارکت دارند. اتحادیه ونسیتی^۴ در ونکوور^۵ در زمینه مسئولیت مشترک اجتماعی پیشتاز است و الگویی برجسته از چگونگی اعطای سود تعاونی برای نیل به اهداف اجتماعی در کانادا محسوب می‌شود. این اتحادیه اعتباری، میلیونها [دلار] در توسعه مسکن اجتماعی سرمایه‌گذاری می‌کند، برنامه‌ها و خدمات متعددی برای مهاجران و معلولان انجام می‌دهد و در طرحهای اجتماعی و زیست‌محیطی سرمایه‌گذاری کلانی دارد. یکی از آخرین اقدامات ونسیتی، اعطای مبلغ یک میلیون دلار در سال ۲۰۰۲ با عنوان جایزه ونسیتی به‌منظور احداث ۲۵ کیلومتر راه سبز^۶ است که مسیری امن برای افراد علاقه‌مند به پیاده‌روی و دوچرخه‌سواران در مناطق کم ارتفاع به حساب می‌آید.

تعاونیهای بومیان شمال^۷: تعاونیها از سال ۱۹۶۰، ابزار مهم توسعه اقتصادی و اجتماعی برای جوامع بومی شمال کانادا بوده‌اند. آنها امکان راهیابی محصولات صنایع دستی تولیدکنندگان محلی به بازار را میسر ساختند و تا دهه ۱۹۷۰ نیز کالاها و خدمات ضروری به جامعه عرضه می‌کردند. این تعاونیها در حال حاضر در زمینه ارائه خدماتی چون مواد غذایی، تحویل سوخت، ساخت مسکن، هتل‌داری، تلویزیون کابلی، اینترنت و نظایر آن به

-
1. Credit Unions
  2. Caisses Populaires
  3. community-based
  4. Vancity Union
  5. Vancouver
  6. Greenway
  7. Northern Aboriginal Cooperatives

دورافتاده‌ترین جوامع کانادا در نوناووت^۱، مناطق شمال شرقی و کبک شمالی فعالیت می‌کنند. موفقیت آنها تا حد زیادی به تشکیل دو فدراسیون تعاونی (تحت مالکیت تعاونیهای جوامع محلی) بستگی دارد که باعث صرفه‌جویی در مقیاس^۲ و ایجاد سیستمهای مدیریتی و این عوامل نیز باعث دوام کل سیستم شده‌اند. این فدراسیونها همچنین به بازاریابی محصولات هنرمندان و صنعتگران مناطق شمالی در سراسر دنیا و مناطق غربی می‌پردازند و به شکل‌گیری صنعت گردشگری شمالگان از طریق اینز نورث^۳ (بزرگترین هتل‌های زنجیره‌ای تحت مالکیت بومیان در آمریکای شمالی) کمک می‌کنند.

تعاونیهای کارگری: این تعاونیها یکی از اساسی‌ترین نیازهای بیش از ۱۲ هزار کانادایی (نیاز به اشتغال) را تأمین می‌کنند. این تعاونیها، روش خلاقانه‌ای از کارآفرینی محسوب می‌شوند که به افراد به لحاظ اقتصادی حاشیه‌ای، این امکان را می‌دهند تا با تجمیع مهارتها و استعدادهای خود به تشکیل بنگاه اقتصادی پایدار مبادرت ورزند. اعضای این تعاونی نه تنها شغل به دست می‌آورند، بلکه در تعاونی‌ای کوچکتر نیز مهارتهای توانمندسازی فردی و رهبری را از طریق مدیریت مشترک و اداره امور بنگاه اقتصادی کسب می‌نمایند. سطح رضایت شغلی و کیفیت کار این تعاونیها از حد معمول بسیار بالاتر است که باعث می‌شود اعضای آنها به خود ببالند.

تعاونیهای تولید: هزاران نفر از صنعتگران، ماهیگیران، کشاورزان و سایر اقشار نمی‌توانستند بدون عضویت در یک شرکت تعاونی به زندگی ادامه دهند. تعاونیهای تولید این امکان را فراهم ساختند تا این اقشار بتوانند شیوه زندگی روستایی را حفظ کنند، معیشتی ویژه داشته باشند و در چشم‌انداز فرهنگ غنی کانادا مشارکت نمایند و در عین حال، به گونه‌ای مؤثر در اقتصاد جهانی به رقابت بپردازند.

---

1. Nunavut

2. economics of scale

3. Inns North

تعاونیهای فرهنگی و هنری^۱: حداقل ۳۰ گروه در سراسر کانادا از الگوی تعاونی به نحوی برای تداوم فعالیت هنری استفاده می‌کنند و برخی از آنها امکان فروش محصولات هنری اعضا در بازار را فراهم می‌کنند و سایرین به تهیه وسایل خلق آثار هنری برای اعضا می‌پردازند؛ مثل تعاونیهای فیلم‌سازان، مدارس هنری و نظایر آن که وسایل، تجهیزات و تسهیلات مشترک ارائه می‌دهند.

سایر نمونه‌های مشارکت اجتماعی تعاونیها: تعاونیهای کسب و کار کانادا منافع به دست آمده را به شیوه‌های مختلف سرمایه‌گذاری می‌کنند. آنها در وهله نخست در شرکت تعاونی سرمایه‌گذاری می‌کنند و تا به کار خود و ارائه خدمات به اعضا ادامه دهند. گاهی آنها یک سهم از سود را به اعضا می‌پردازند که به نوبه خود باعث شکل‌گیری دارایی محلی می‌شود و در رفاه کل جامعه نیز مؤثر است. آنها بدون شک بخش بزرگی از منافع خود را به جوامع تحت پوشش اختصاص می‌دهند و این کار از طریق سرمایه‌گذاری اساسی روی جوانان، بهداشت و سرگرمی افراد جامعه، طرحهای زیست‌محیطی و رفع نیازهای بسیاری از گروه‌های محروم انجام می‌شود. در اینجا به برخی نمونه‌های فعالیت تعاونیهای کانادا در راستای اصل هفتم تعاون، یعنی توجه به جامعه، اشاره می‌شود:

گروه بیمه تعاونگران^۲ حداقل سالی ۲۰۰ هزار دلار در جامعه و طرحهای توسعه تعاونی از طریق وجوه برنامه توسعه اقتصادی جامعه سرمایه‌گذاری می‌کند. آنها همچنین سردمدار سرمایه‌گذاری در آموزش عمومی به‌ویژه برای کودکان، جوانان و بزرگسالان هستند. تعاونی تجهیزات کوهستان^۳ حداقل ۵۰۰ هزار دلار در سال به طرحهای زیست‌محیطی اعطا می‌کند، سرمایه‌گذاری زیادی روی ساخت مسکن و ساختمانهای سازگار با محیط زیست و محلهای کار پاکیزه به لحاظ بهداشتی برای کارکنان خود دارد، بر مدیریت منصفانه نیروی کار و پرداخت دستمزد مناسب در کلیه کارگاه‌های تولید صنعتی تأکید دارد و حمایت‌های

1. Arts and Culture Cooperatives
2. The Cooperators Insurance Group
3. Mountain Equipment Coop.

فوق‌العاده‌ای از کانادایی‌های خارج از کشور به عمل می‌آورد. تعاونی آتلانتیک^۱ در شرق کانادا، به جمع‌آوری منابع عظیم مالی برای حمایت از رفع مشکلات فیزیکی و روانی کودکان در منطقه آتلانتیک کمک می‌کند. آنها با جلب همکاری صنف خواربار فروش منطقه، حدود نیم میلیون دلار در سال برای کمک به کودکان محروم جمع‌آوری می‌کنند و نام آن را "هدیه آتلانتیک"^۲ گذاشته‌اند.

تعاونی‌ها شالوده‌های اجتماع قوی را پایه‌ریزی می‌کنند

تعاونی‌های سراسر جهان به خط‌مشی خودیاری متقابل^۳ وفادارند. این امر، آنها را به ابزاری طبیعی جهت توسعه اجتماعی و اقتصادی و تأمین منافع قابل ملاحظه برای جوامع محلی و نظام‌های اجتماعی تبدیل کرده است. سازمان ملل متحد و سایر نهادهای مدیریت جهانی، در سال‌های اخیر نقش اساسی تعاونی‌ها در اقتصاد جهانی را به رسمیت شناخته‌اند و فعالانه از توسعه آنها حمایت می‌کنند. در اینجا به چگونگی پایه‌ریزی شالوده‌های اجتماع نیرومند و مشارکت در چشم‌انداز اجتماعی گسترده‌تر توسط تعاونی‌ها اشاره می‌شود:

ایجاد سرمایه اجتماعی و ترویج مردم‌سالاری

- تعاونی‌ها با امکان دخالت دادن شهروندان عادی در تصمیماتی که به نحوی در زندگی آنها تأثیرگذار است، به ارتقای مدیریت شهروندی، همبستگی و اعتماد اجتماعی کمک می‌کنند. فرایند مردم‌سالارانه این تعاونی‌ها به تبلور ظرفیتها و توانمندیهای کلیه گروه‌های اجتماعی کمک می‌کند، امکان اظهار نظر و فرصت برابر را فراهم می‌نماید و در اکثر موارد، امکان ورود افراد حاشیه‌نشین را به روال اصلی زندگی اقتصادی و سیاسی جامعه میسر می‌سازد.

- تعاونی‌ها با ارائه آموزشهای عملی در زمینه‌های کسب و کار و مدیریت و رهبری برای گروه‌هایی که دسترسی محدودی به چنین فرصتهایی دارند، عملاً به مدارس غیر رسمی

-
1. Atlantic Coop.
  2. Gift Atlantic
  3. mutual self-help

کارآفرینی تبدیل شده‌اند. اعضا از طریق فرایند مردم‌سالارانه، نکاتی در مورد اداره بهینه امور و نگهداری سوابق مالی می‌آموزند. کلیه مهارتها به داراییهای عمومی هر جامعه محلی تبدیل می‌شود، زیرا اعضا مایل به استفاده از مهارتها و دانش نوین خود در سایر حوزه‌های فعالیت اجتماعی هستند.

- تعاونیها با توزیع عادلانه منابع، قدرت تصمیم‌گیری و منافع اقتصادی، دارای ظرفیت کاهش تضادهای اجتماعی هستند.

کمک به ثبات جوامع

- تعاونیها به عرضه کالا و خدماتی می‌پردازند که سایر بنگاه‌های اقتصادی به دلیل پایین بودن حاشیه سود، مایل به انجام آن نیستند. اتحادیه‌های اعتباری، فروشگاه‌های تعاونی و تعاونیهای عرضه لوازم کشاورزی غالباً برای بسیاری از جوامع محلی حیاتی محسوب می‌شوند. -تعاونیها به تولید و حفظ دارایی می‌پردازند. آنها منابع به دست آمده را برای رفاه جامعه خود به کار می‌گیرند و همواره در شرکت تعاونی، سرمایه‌گذاری مجدد می‌کنند تا از کیفیت ارائه خدمات به اعضا اطمینان حاصل نمایند.

-بسیاری از تعاونیهای جوامع محلی کوچک از طریق فدراسیونها و شبکه‌های تعاونی فعالیت می‌کنند؛ زیرا از این طریق می‌توانند به نیازهای محلی پاسخ دهند و کارایی عملکرد خود را بهبود بخشند. این نوع کارآفرینی خلاقانه، امکان رقابت در بازار آزاد را برای تعاونیها فراهم می‌سازد و جایگزینی برای بنگاه‌های خارجی و چندملیتی به حساب می‌آید.

-کسب و کار تعاونی مبتنی بر خودکفایی است. آنها بنگاه‌های اقتصادی اجتماعی محوری^۱ هستند که اشتغال و فرصتهای اقتصادی مناسب برای افراد محلی به ارمغان می‌آورند. آنها به‌ندرت در معرض کناره‌گیری یا تسلط بر دیگران هستند، زیرا در جهت منافع ذی‌نفعان محلی فعالیت می‌کنند و نه سرمایه‌گذاری خارجی.

نتیجه‌گیری

الگوی تعاونی برای فعالیت اقتصادی، با پیشینه‌ای صد ساله در کانادا، توانسته است ارزش خود را به‌عنوان ابزار نوآوری در زمینه‌های اجتماعی، فناوری و اقتصادی به اثبات برساند. تعاونیها با حدود ۱۰ میلیون عضو در کانادا، نشان داده‌اند بنگاهی شناخته شده و مورد اعتماد مردم هستند.

بزرگترین نقطه قوت الگوی تعاونی، توانایی آن در رفع نیازهای مردم است که این امر با ساختار مدیریتی تعاونیها و ایجاد اطمینان نسبت به پاسخ‌گویی به اعضا، تکمیل می‌شود. الگوی تعاونی، یک نهاد ایستا یا متعلق به گذشته نیست، بلکه ابزاری پویا و انعطاف‌پذیر است که به رشد خود در راستای تأمین نیازهای افراد و جوامع ادامه می‌دهد. تعاونیها در وهله اول توسط کشاورزان و جوامع روستایی مورد استفاده قرار گرفتند، اما با رشد جوامع شهری، آنها نیز راه حل‌های تعاونی را برای تأمین نیازها و رفع مشکلات خود برگزیدند.

این نوشتار به تشریح کاربردهای نوین کنونی الگوی تعاونی در راستای حل مشکل‌ترین مسائل اقتصادی و اجتماعی جوامع پرداخت و نشان داد تعاونیها از اجزای کلیدی اقتصاد اجتماعی کانادا به شمار می‌آیند که دارای پیشینه‌ای طولانی و موفق و عملکردی شفاف در نوآوری اجتماعی هستند و هنوز هم توان بالقوه وسیعی برای ارائه راه حل‌های ابتکاری در رفع مسائل و مشکلات جامعه کانادا دارند.

تحقیقات بیشتری در دست انجام است

بسیاری از نوآوریهای مورد اشاره در این نوشتار نتیجه اقدامات محلی در سراسر کانادا است که همه آنها به‌درستی ثبت و ضبط نشده‌اند، هرچند تلاشهای بسیاری در حال انجام است تا موفقیتها و عملکرد مطلوب این تعاونیها به آگاهی علاقه‌مندان این ابتکارات رسانده شود.

برنامه‌ای تحت عنوان «ابتکارات توسعه تعاونی دولت کانادا»^۱، برنامه‌ای جدید برای حمایت از نوآوری و رشد تعاونیهاست. این برنامه تحت نظارت دبیر (مسئول دولتی) تعاونیها^۲ - که نقشی کلیدی در زمینه پژوهش و گسترش دانش تعاونی ایفا می‌کند - اجرا می‌شود. با عنایت به اینکه طرحهای تحقیقاتی و ابتکارات انجام شده تحت نظارت دبیر تعاونیها، در سراسر کانادا منتشر می‌شود، آموزه‌های اساسی و عملکرد موفق ناشی از اجرای این طرحها برای استفاده کلیه کاناداییها مستندسازی می‌شود.

دبیر تعاونیها تدوین راهبرد پژوهشی گسترده‌تری را نیز به‌عهده گرفته است تا خلأ اطلاعات در زمینه مشارکت تعاونیها و از جمله ابتکارات اقتصادی - اجتماعی را جبران کند و تحقیقات موجود را به‌گونه‌ای وسیع در دسترس نوآوران کانادایی قرار دهد.

---

1 . The Government of Canada's Co-operative Development Initiative (CDI)
2. Cooperative Secretariat